

Η Τριχοκουρία κατά το Μυστήριο του Βαπτίσματος

/ [Πεμπτούσία](#)

Με το σημερινό δημοσίευμα κλείνει η πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη του Ιεροδιακόνου κ. Καισάρου Χρόνη για τη θεολογική και τελετουργική προσέγγιση του μυστηρίου του Βαπτίσματος [Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.remptousia.gr/?p=91840>]. Ευχαριστούμε από καρδιάς τον Ιερολογιώτατο συγγραφέα για την ευγενική παραχώρηση του πονήματός του και του ευχόμαστε καρποφόρο συνέχεια στη διακονία του θυσιαστηρίου και των εκκλησιαστικών γραμμάτων.

Πηγή: www.paulkrol.net

2.5.2.: «Η Τριχοκουρία ως μεταβαπτισματική πράξη».

Η Τριχοκουρία ή και κουρά όπως συνηθίζεται να λέγεται, είναι το τελευταίο μέρος της ακολουθίας και υπήρξε μία από τις θεμελιακές θρησκευτικές τελετές. Είναι το

σύμβολο της υπακοής και της θυσίας. Από αμνημόνευτα ακόμα χρόνια, ο άνθρωπος αισθανόταν τα μαλλιά του σαν να έχουν ένα είδος «μάννα», σαν ένα κέντρο εξουσίας και δύναμης. Ένα παράδειγμα αυτής της πίστης είναι η βιβλική ιστορία του Σαμψών. Αλλά ακόμη και σήμερα, κάτι παραμένει από εκείνη την πίστη σ' αυτή την συνεχή προκατάληψη που έχει ο άνθρωπος με τα μαλλιά του. Τα μαλλιά είναι η έκφραση, το σύμβολο της ομορφιάς του ανθρώπου σαν «δύναμη», το σύμβολο της εθνικής ταυτότητάς του, κι ακόμη το σύνδρομο κάποιας βαθιάς παθολογικής παρέκκλισης στον άνθρωπο.

Η χριστιανική τελετή της κουράς λοιπόν (η οποία εκτός από την ακολουθία του Βαπτίσματος βρίσκεται και στην μοναχική κουρά και στην χειροθεσία των αναγνωστών που είναι τα κατώτατα μέλη του κλήρου) δεν θα πρέπει να θεωρηθεί και αυτή ως μία από τις πολλές άλλες «αρχαίες και πολύτιμες» πράξεις που εξακολουθούν να τελούνται (κανείς δεν ξέρει το γιατί) σαν ένα ακέραιο κομμάτι της «κληρονομιάς» μας. Στην Εκκλησία το καθετί είναι πάντοτε πραγματικό. Κάθε συμβολική πράξη είναι συμβολική ακριβώς γιατί αποκαλύπτει την ίδια την πραγματικότητα, αυτό το βαθύτατο και «άρρητο» στρώμα της με το οποίο επικοινωνούμε μέσω των συμβόλων και τελετών.

Η κουρά μετά το βάπτισμα αρχίζει με μίαν ευχή που συνοψίζει τη σημασία του μυστηρίου: την αποκατάσταση του ανθρώπου ως του πιο τέλειου, του πιο όμορφου δημιουργήματος του Θεού. Η Εκκλησία, έχοντας ολοκληρώσει την εργασία της αποκατάστασης, κοιτάζει πια τον άνθρωπο και αναφωνεί με μια κραυγή χαράς και αγαλλίασης: τι όμορφος που είναι[184]!

«Δέσποτα Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τῆ εἰκόνι σου τιμήσας τὸν ἄνθρωπον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος εὐπρεποῦς κατασκευάσας αὐτόν, ὡς ἂν τὸ σῶμα ἐξυπηρετῆσαι τῆ λογικῆ ψυχῆ· κεφαλὴν μὲν ἐπὶ τῶν ὑψηλοτάτων θεῖς, καὶ ἐν αὐτῇ τὰς πλείστας τῶν αἰσθήσεων καθιδρύσας, μὴ παρεμποδιζούσας ἀλλήλαις· ταῖς δὲ θριξὶ τὴν κεφαλὴν ὀροφώσας, πρὸς τὸ μὴ βλάπτεσθαι ταῖς μεταβολαῖς τῶν ἀέρων, καὶ πάντα τὰ μέλη αὐτῷ χρησίμως ἐμφυτεύσας, ἵνα διὰ πάντων εὐχαριστῆσαι τῷ ἀριστοτέχνῃ. Αὐτός, Δεσπότα, ὁ διὰ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς σου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου ἐντειλάμενος ἡμῖν πάντα εἰς δόξαν σὴν ποιεῖν, τὸν προσελθόντα (τὴν προσελθοῦσαν) δοῦλον (δούλην) σου ἀπαρχὴν ποιήσασθαι κείρασθαι τὴν κόμην τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ (αὐτῆς), εὐλόγησον, ἅμα τῷ αὐτοῦ (αὐτῆς) ἀναδόχῳ· καὶ δὸς αὐτοῖς πάντα μελετᾶν ἐν τῷ νόμῳ σου καὶ τὰ εὐάρεστά σοι πράττειν. Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς ὑπάρχεις, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.[185]»

Ο ἄνθρωπος εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ἀρρητῆς δόξας καὶ ομορφιάς τοῦ Θεοῦ, καὶ γιὰ νὰ στοχαστεῖς καὶ νὰ χαρεῖς τὴν ομορφιά τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ αποδώσεις εὐχαριστίες στὸν ἴδιο τὸν Θεό. Στὸν «πεπτωκότα» κόσμον μας ὁ δρόμος γιὰ τὴ θεϊκὴ ομορφιά καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῆς στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ υπακοή καὶ ἡ θυσία. Καὶ ἔτσι ἡ καινούρια ζωὴ ἀρχίζει με μιὰ θυσία στὸ Θεό, δηλαδὴ παραδίδοντάς Του με χαρὰ καὶ ευγνωμοσύνη αὐτό που ἔχει γίνε γι' «αὐτό τὸν κόσμον» τὸ σύμβολο τοῦ «πεπτωκότος κάλλους» τοῦ ἀνθρώπου.

Τώρα ἡ ἀκολουθία τοῦ Βαπτίσματος ολοκληρώθηκε καὶ πληρώθηκε. Πρόκειται νὰ ἀρχίσει ἡ «κανονικὴ» ζωὴ. Ἀλλὰ πόσο ριζικὰ διαφορετικὴ θὰ εἶναι ἀπὸ τὴν «κανονικότητα» τῆς ζωῆς που μας προσφέρει καὶ μας ἐπιβάλλει «αὐτός ὁ κόσμος» ἀν τὸ Βάπτισμα παραμείνει ἡ κρυμμένη ἀλλὰ πραγματικὴ πηγὴ καὶ δύναμή τῆς. Ἀκριβῶς ὅπως ολόκληρη ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ριζώνεται στὸ Πάσχα καὶ μας οδηγεῖ μέσα ἀπὸ τὴν Πεντηκοστή καὶ τὸ χρόνο «μετὰ τὴν Πεντηκοστή» σ' ἓνα ἄλλο Πάσχα, ἔτσι καὶ ολόκληρη ἡ ζωὴ μας, ἔχοντας τὶς ρίζες τῆς στὸ Βάπτισμα, μεταβάλλεται σ' ἓνα «πέρασμα», σε μιὰ πορεία καὶ μιὰ ἀνάληψη πρὸς τὴν «ἀνέσπερη ἡμέρα» τῆς αἰώνιας Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ καθὼς προχωράμε καὶ ἀγωνιζόμαστε καὶ μοχθούμε, πάντοτε φωτίζει τὸ δρόμον μας τὸ μυστηριακὸ φῶς αὐτῆς τῆς ἡμέρας, λάμπει παντοῦ, μεταμορφώνει τὸ καθετί, κάνει τὸ καθετί ζωὴ «ἐν τῷ Θεῷ» καὶ δρόμον πρὸς Αὐτόν. Ὅταν ολοκληρωθεῖ ἡ ἀκολουθία τοῦ Βαπτίσματος, τὸ Βάπτισμα ἀρχίζει πλέον νὰ ἐργάζεται μέσα μας[186].

[184] Alexander Schmemmann «Εξ ύδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, Αθήνα 1984, σελ. 179-180.

[185] Βλ., Μικρόν Ευχολόγιον ή Αγιασματάριον, «Ακολουθία του Αγίου Βαπτίσματος» εκδ. Αποστολικής Διακονίας, σ. 83.

[186] Alexander Schmemmann «Εξ ύδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, Αθήνα 1984, σελ. 180-182.

Πίνακας χωρίων Καινής Διαθήκης.

Μτθ. : 3,15 - 5,16 - 16,24 - 21,25 - 28,16-20.

Μρκ.:11,30.

Λκ.: 2, 41-52 - 20,4.

Πραξ: 10,1 - 16,15 - 16,33 - 18,8.

Ρωμ.: 6,3-11 - 6,17.

Α' Κορ.: 1,16.

Εφ.: 4,5.

Εβρ.: 6,11 - 11,1.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-Αλέξανδρου Κορακίδη, «Ιωάσαφ Εφέσου Βίος-Έργα-Διδασκαλία», εκδ. Παναγόπουλος Νεκτάριος, Αθήνα 1990.

-Αμίλκα Αλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία κατά το κανονικόν δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἀθῆναι 1949.

-Alexander Schmemmann «Εξ ὕδατος και πνεύματος», εκδ. Δομός, μτφρ. Ιωσήφ Ροηλίδης, Αθήνα 1984.

-Βασιλείου Ι. Καλλιακμάνη Πρωτοπρεσβυτέρου, «Μεθοδολογικά πρότερα τῆς ποιμαντικῆς Λεντίω ζωννύμενοι», εκδ. Μυγ-δονία - Θεσσαλονίκη

Του ιδίου, «Ὁ ἐκκλησιολογικός χαρακτήρας τῆς ποιμαντικῆς Λεντίω ζωννύμενοι II», εκδ. Μυγδονία - Θεσσαλονίκη.

-Γερμανοῦ Μητροπολίτου Αἴνου, «Περί τοῦ κύρους τοῦ βαπτίσματος τῶν αἰρετικῶν», Ὁρθοδοξία, τομ. ΚΖ' (1952)

-Γεωργίου Θ. Βεργώτη, «Το Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος και ἡ ποιμαντική τοῦ σήμερα» », τομ. «ΑΓΙΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ», εκδ. Ιερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996

-Γεωργίου. Ι. Μαντζαρίδη, «Κοινωνιολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ», έκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1999

-Γ. Ράλλη-Μ. Ποτλή, «Σύνταγμα των Θείων και Ιερών Κανόνων των τε Αγίων και πανευφήμων Αποστόλων, και των Ιερών και Οικουμενικών και τοπικών Συνόδων, και των κατά μέρος Αγίων Πατέρων», τομ. 1-6.

-Γρηγορίου, ιερομονάχου, «Το ἅγιον Βάπτισμα», Ἄγιο ὄρος **1989**.

-Δ. Γεωργιάδου, «Το βάπτισμα τῶν αἰρετικῶν», Νέα Σιών , τομ. ΙΘ' (1924

-Δημητρίου. Β. Τζέρπου Πρωτοπρεσβυτέρου «Ἡ ἀκολουθία τοῦ νεκρώσιμου Εὐχελαίου, Συμβολή στην ιστορία και τη θεολογία τῆς χριστιανικῆς λατρείας», Αθήνα 1998.

-Του ιδίου «Ἡ ἀκολουθία τοῦ νεκρωσίμου εὐχελαίου κατά τα χειρόγραφα Εὐχολόγια τοῦ ἰδ' - ἰστ' αἰώνα», εκδ. Ι.Β.Μ.Λ., Αθήνα 2000

-Του ιδίου , «Λειτουργική Ἀνανέωση» έκδ. Τήνος, Ἀθήνα 2001.

-Ε. Παπαγιάννη-Σ. Τρωιάννου, «Τα γυναικεῖα πάθη και οἱ νομοκανονικές πηγές», Πρακτικά Θ' Πανελληνίου Ἱστορικού Συνεδρίου (Μάιος 1988), Θεσσαλονίκη 1988

-Ηλία Αντ. Βουλγαράκη «ΑΙ ΚΑΤΗΧΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΙΣ» εκδ. Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1977.

-"Gian Domenico Mansi", Catholic Encyclopedia, New York, Robert Appleton Company, 1913.

-Θεοδώρου Ξ. Γιάγκου, «Κανόνες και διατάξεις περί του Ἱεροῦ Βαπτίσματος» », τομ. «ἅγιο Βάπτισμα», εκδ. Ἱερά Μητρόπολη Δράμας, Δράμα 1996.

-Του ιδίου, «Το Βάπτισμα και ο τρόπος αποδοχῆς των αιρετικῶν και των σχισματικῶν» Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακῆς και Μορφωτικῆς Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 2003.

-Ι. (HANI) YAZIGI, «Ἡ τελετή τοῦ ἁγίου βαπτίσματος (Ἱστορική, θεολογική και τελετουργική θεώρησις)» διατριβή ἐπι διδακτορία, Θεσσαλονίκη 1982.

-Ἰ. Κοτσώνη, «Αἰρετικῶν βάπτισμα», Θ.Η.Ε. τομ. 1 (1962)

-Ἱεροδιακονικόν, «Θεία Λειτουργία Ἁγίου Ἰωάννου του Χρυσοστόμου», εκδ. Ἱεράς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, Ἅγιο Ὄρος, 2006.

-Ἱερατικόν Α, «Θεία λειτουργία Ἰωάννου του Χρυσοστόμου», εκδ. Ἱεράς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, Ἅγιο Ὄρος 2004.

-Ἱερατικόν Β', Θεία λειτουργία Βασιλείου του Μεγάλου, εκδ. Ἱεράς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας, Ἅγιο Ὄρος 2004

-Ἱεροθέου Σ. Βλάχου, (Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Ἁγίου Βλασίου), «Κατήχηση και βάπτισμα των ενηλίκων, Συμβολή στην ποιμαντική διακονία τῶν προσερχομένων στην Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία», Σειρά Θεωρία και Πράξη αρ. 6, εκδ. Αποστολική διακονία.

-Ι.Β.Κογκούλη-Χρ.Κ.Οικονόμου-Π.Ι.Σκαλτσή, «Το βάπτισμα», Θεσσαλονίκη 1992

- Ιωάννη Ζηζιούλα, Μητροπολίτη Περγάμου, «*Being as Communion*», St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY 1985
- Ιωάννου Καρμίρη, «Τα δογματικά και συμβολικά μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας», τομ. ΙΙ, Αθήναι 1953.
- Του ιδίου , «Ἡ ἐκκλησιολογία τῶν τριῶν ἱεραρχῶν», Ἀθήναι 1962.
- Ιωάννου Μ. Κονιδάρη, «ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, εκδ. δεύτερη, Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη.
- Ιωάννου Μ. Φουντούλη, «Απαντήσεις εις λειτουργικές απορίας», τομ. 1-4, Αθήνα - Θεσσαλονίκη 1982-1994
- Του ιδίου. «Το Ἅγιον Βάπτισμα, Ἱστορικο-τελετουργική θεώρηση», Ἀθήναι 1999
- Του ιδίου, «Το Βάπτισμα Των ενηλίκων, ο νηπιοβαπτισμός, το βάπτισμα της ανάγκης, τελετουργική θεώρηση» στο τομ. «Το ἅγιο Βάπτισμα», Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ΑΘΗΝΑ 2003.
- Του ιδίου, «Λειτουργική Α', εισαγωγή στη θεία λατρεία» εκδ. δ', εκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2004
- I. F. Harwood , "The prayers at the Reception of the Catechumens», Service Book., New York, 1992.
- Jacques Paul Migne. "Patrologiae Graecae Cursus Completus", 1857-66.
- Καλλινίκου Δελικάνη, Πατριαρχικά έγγραφα, τομ Γ', Κων/πολις, Πατριαρχικόν Τυπογραφείον, 1905.
- «Κατηχήσεις Αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων», εκδ. Ιερά Μονή Τιμίου Σταυρού Καρέας, 1999.
- Μακρή Σ., «Σαραντισμός» Θ.Η.Ε. τομ. 10 (1966)
- ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Προτρεπτική εις το ἅγιον βάπτισμα, Ι. Ε.Π.Ε
- Μηναίον Ιανουαρίου, εκδ, Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 2001
- ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ Η ΑΓΙΑΣΜΑΤΑΡΙΟΝ, εκδ. Αποστολικής Διακονίας, Αθήνα 1984
- Ν. Ματσούκα, «Μυστήριον ἐπί τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων και ἄλλα μελετήματα»,

εκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1992.

-Νικοδήμου Μίλας, «Το Εκκλησιαστικόν Δίκαιον της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας, μτφρ. Μ. Αποστολοπούλου, Αθήνα 1906.

-“Νομοκάνων του Cotelarius”, εκδ. Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη 1992.

-Παναγιώτη Ι. Μπούμη , «Κανονικόν Δίκαιον» εκδ. Γ' απηυξημένη , εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα 2008.

-Παντελεήμονος Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, «Η ιεροτελεστία της ονοματοθεσίας», Εκκλ. περ., τχς 42 (1965).

-Παύλου Μενεβισόγλου, (Μητροπολίτης Σουηδίας καί πάσης Σκανδιναυίας) «Το Άγιον Μύρον εν τή Ορθοδόξω Ανατολική Εκκλησία», Αν.Βλ. τομ. 14, εκδ. Π.Ι.Π.Μ., Θεσσαλονίκη 1971.

-Τρεμπέλα,Π., Μικρόν Ευχολόγιον, τομ. 1, εκδ β', Αθήνα 1998

-T. Ware, Eustratios Argenti. “A studi of the Greek Church under Turkish rule”, Oxford 1964

-Χρυσοστόμου, Γ., «Ονοματοδοσία», Θεσσαλονίκη 1991

-Του ιδίου, «Οι προβαπτισματικές ακολουθίες, τελετουργική θεώρηση», στο τόμο «Το άγιον Βάπτισμα» Πρακτικά Α' Πανελληνίου Λειτουργικού Συμποσίου, εκδ του Κλάδου της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος, ΑΘΗΝΑ 2003

-Χρ. Γιανναρά, «Αλήθεια και ενότητα της Εκκλησίας», Αθήνα 1977

-Χρ. Παπαδοπούλου, «Περί τοῦ βαπτίσματος τῶν ἑτεροδόξων», Ἐκκλ. Φάρ, Τομ. ΙΔ. (1915)